

LITIJSKI predilec

GLASILO PREDILNICE LITJA

Leto XV.

Litija, januar 1974

Številka 1

Ocena preteklega in naloge letošnjega leta

Poslovno leto 1973 je za nami, predilnica je za leto starejša, pri tem pa tudi za eno leto obogatena z novimi izkušnjami, z novimi spoznanji in vrednotami. Prav je, da jih spoznamo in kritično ocenimo, da bi lahko na sadovih lastnega dela in problemov s katerimi smo se srečevali preteklo leto, gradili novo, boljše, učinkovitejše in gospodarnejši jutri.

Dosežki leta 1973 so veliki, lahko smo ponosni nanje. Prizadevanja večine delovnega kolektiva so bila velika. Rekel bi lahko, da smo vsi skupaj dojeli, da lahko samo z delom in to z vestnim in visoko produktivnim, ustvarjamo v kolektivu samoupravni občutek gospodarjenja, s tem pa vsak sebi, skupaj pa celemu kolektivu, čvrstje korenine materialne stabilnosti in socialnega blagostanja.

Velika zmaga, ki jo je kolektiv dosegel, je prav gotovo postavitev nove previjalnice in sukalnice, v katero smo vložili preko 4 milijarde s. din. Učinek novih modernih in visoko produktivnih strojev bo viden prav v letošnjem letu. Do spoznanja smo prišli, da z manjšim fizičnim naporom ustvarjamo več kot smo poprej. To pa je naš in vsesplošni družbeni cilj, ter gonilna sila k napredku.

Drug pomemben uspeh podjetja je dober poslovni rezultat, ki smo ga dosegli lani. Kljub sorazmerno visokim stroškom, katere bi ob nekoliko večji skrbi vseh in skrajnem varčevanju lahko zmanjšali in ustvarili znatno več dohodka za razdelitev. S celotnim dohodkom 220 milj. in dohodkom preko 60 milj. se uvrščamo med največja tekstilna podjetja v Sloveniji, kot solo predilnica pa smo na samem vrhu v jugoslovanskem merilu. Seveda pa ne moremo poslovnih uspehov gledati samo skozi omenjena dva pokazatelja, temveč skozi vrsto ostalih, kot so: visoka stopnja amortizacije, investicijsko vzdrževanje, majhne zaloge gotovih izdelkov, bistveno izboljšanje likvidnosti, sorazmerno glede na poprečje tekstilne industrije, visokimi osebnimi dohodki, zmanjšanje dolžnikov, visoko stopnjo stano-

vanjskega prispevka. Zaradi kritičnosti z oskrbo s surovinami smo se pravočasno oskrbeli z njimi tako v sinteti kot v bombažu. Nadalje smo veliko vlagali v stanovanjsko izgradnjo in družbeni standard in ne nazadnje je uspeh v čvrstje povezavi z našimi poslovnimi partnerji. Skušamo uresničiti skupne razvojne cilje in prav tu so naše vezi močnejše, bolj homogene, odkrite.

Tretji pomemben faktor pri oceni uspešnosti podjetja pa so proizvodni dosežki, ki se kažejo v obsegu proizvodnje, produktivnosti, kvalitete, stroški, doseganje norm, kot tudi v organiziranosti in tehnološki povezanosti iste.

Obseg proizvodnje enojne preje je bil v letu 1973 za 20 odst. višji od leta 1972 in sicer smo je proizvedli lani 6.200 ton, v letu 1972 pa 6.072 ton. V sukalnici pa je bila proizvodnja nižja za 150 ton ali 3 % manj kot leta 1972. Produktivnost je v predilnici in sukalnici nižja kot je bila leta 1972, previjalnica pa izkazuje porast. S takšnim stanjem kljub nekaterim objektivnim težavam ne moremo biti zadovoljni in moramo narediti vse, da bo rast proizvodnje in produktivnosti hitreje naraščala.

V letu 1973 je bil narejen tudi bistven korak naprej v strukturi proizvodnje. Povečali smo proizvodnjo česane in sintetične preje, kardirane bombaže pa zmanjšali. In, ker so prav česana in sintetična preja akumulativnejše (dajo več dobička), je to imelo vpliv na dober finančni uspeh.

In kakorkoli smo kritični v oceni uspeha lanskega leta, si želimo, da bi bilo leto 1974 vsaj takšno, kot je bilo staro. Če hočemo to doseči, moramo prisluhniti utripu časa v katerem živimo, saj

nam to leto že ob vstopu nosi veliko težav in problemov. Zato bomo morali biti dobri gospodarji in pridni delavci, da bomo premagali ovire, ki so pred nami. In katere so to?

1. Ves svet je zajela gospodarska kriza, ki se kaže v pojačanih inflacijskih težnjah, v energetske in surovinski krizi, v zmanjšanju obsega proizvodnje, s tem pa zmanjšanju potrošnje, nezaposlenosti, znižanju standarda in tako dalje. Takšno stanje bo prav gotovo vplivalo tudi na naše življenje in delo z vsemi negativnimi posledicami, kot so: pomanjkanje sintetične obistočasni veliki podražitvi iste, povečanje cen bombaža za več kot 100 %, povečanje cen vsem ostalim materialom, pomanjkanje električne energije in tako dalje.

2. Problematika tekstilne industrije v jugoslovanskih razmerah ni rešena. Ni rešena tudi vrsta sistemskih rešitev, predvsem pa ni rečeno, glede na tako povečanje svetovnih cen surovin, vprašanje cen tekstilnih izdelkov, s tem pa tudi preje. Če ta problem ne bo kmalu rešen, bodo posledice dalekosežne.

3. S tako velikim povečanjem cen osnovnih surovin nam in ostalim artiklom, ter pomožnemu materialu, bodo potrebna znatno večja obrata sredstva. Če teh ne bomo mogli preskrbeti, bo nastal problem likvidnosti in vse druge posledice, ki iz tega izvirajo.

Da bi se lahko kar najbolj uspešno upirali navalu problemov, ki prihajajo, bomo prav gotovo morali napeti vse sile in moči, pa izkoristiti tudi vse znanje in izkušnje, predvsem pa odpraviti tiste probleme, ki nas že danes tarejo.

Naš kolektiv se je že lani zavzel za uresničitev stabilizacijskega programa. Moram reči, da je prav ta program aktualen tudi letos. Dobiti mora svojo akcijsko moč. Naloge iz tega programa morajo priti slehernemu zaposlenemu v meso in kri. Naj osvetlim konkretne naloge, ki so pred nami:

Litijski predilec izhaja enkrat mesečno. Urejuje

uredniški odbor: Branko Bizjak (glavni urednik), Albin Ankon, Martina Kralj, Marjan Sonc, Tone Štrus. List dobijo člani kolektiva in upoko-
jenci brezplačno. Tisk in klišaji: Gorenjski

tisk, Kranj

— prizadevanje za visoko proizvodnjo,

— povečanje produktivnosti,

— zmanjšanje stroškov, vsakdo posebej naj bo dober gospodar,

— izboljšanje kvalitete,

— zmanjšanje odpadkov,

— boljše izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti,

— osvajanje novih vrst prej z večjim vloženim delom (efektni sukanci),

— spreminjati strukturo proizvodnje v korist donosnejših vrst prej,

— izvesti dokončno organizacijo v proizvodnji, vključno v novi sukalnici in previjalnici, tako, da bodo proizvodni učinki največji,

— dosledno izvajanje operativnih proizvodnih in prodajnih planov,

— kvalitetno in pravočasno vzdrževanje osnovnih naprav, da bodo lahko nemoteno obratovali,

— izdelati realne norme, da bodo delavce spodbujale k večji učinkovitosti,

— izdelati tudi druge normative: za kvaliteto, odpadke in izmečke,

— izdelati Pravilnik o delitvi osebnih dohodkov. Pravilnik naj stimulira tiste, ki več naredijo in kvalitetnejše,

— skrb za pravočasno, kvalitetno in poceni nabavo osnovnih surovin, ostalega pomožnega materiala,

— skrb za likvidnost, pravočasna izterjava in selekcija kupcev;

— povečati odgovornost za vestno izvajanje delovnih nalog,

— učvrstiti disciplino in red, ki sta predpogoj za uspeh,

— iskati poti in možnosti za medsebojno samoupravno in tehnično povezovanje s poslovnimi partnerji,

— skrb za nadaljnji razvoj, izdelati je treba srednjeročni program investicij;

— jačati samoupravno vlogo neposrednih proizvajalcev, da bodo lahko s svojim delom uresničevali začrtane cilje.

Poleg nešteti nalog je še veliko manjših, vendar, če se bomo z vso zavzetostjo lotili naštetih, sem prepričan, da bomo lahko kljubovali še tako močnemu gospodarskemu viharju, ki nas čaka.

Jože Mirtič

Dogodek preteklega leta

Za naš kolektiv je bil najpomembnejši dogodek preteklega leta otvoritev novega obrata sukalnice.

POŠT/64/1978

Sprejet je plan za letošnje leto

V naslednjem povzemamo nekaj osnovnih kazalcev plana podjetja za leto 1974. Ti kazalci služijo hkrati tudi

kot izhodišče za vse nadaljnje podrobnejše planske obdelave podatkov tja do lastne cene proizvoda.

KOLIČINSKA PROIZVODNJA

Proizvodnja	Doseženo	Ocena	Plan	Indeks
predilnice	1972	1973	1974	Plan 74/73 oc.
Bombažna preja:				
— česana — ton	246	568	640	112,7
— kardirana — ton	3.548	3.220	3.198	99,3
Stanična preja — ton	290	343	331	96,5
Sintetična preja — ton	1.990	2.069	2.071	100,1
Skupaj — ton	6.074	6.200	6.240	100,7
Ø Nm	33,0	33,3	32,8	

Ker v letu 1974 še ne moremo govoriti o kakšnem povečanju vretenskih kapacitet predilnih strojev, je razumljivo, da najobjektivneje računamo na proizvodnjo iste količine preje kot v oceni leta 1973. Mi smo povečali količino le za 0,7 %, vendar pri zmanjšanju poprečne številke iz 33,3 na poprečno Nm 32,5. Seveda pa ostane neljub pogoj za dosego planirane količine enojne preje tudi zahteva po približno enaki količini opravljenega nadurnega dela. Da bi odstopili od nad-

urnega dela, kar bi bilo edino pravilno, pa bi pomenilo izgubiti letno dobro polovico mesečne proizvodnje enojne preje. Izguba dohodka zaradi proizvodnje enojne preje pa bi se dalje še povečala zaradi izpada sukane oz. previte preje, ker vemo, da z novo sukalnico oz. previjalnico lahko predelamo skoraj vso enojno prejo. Neizkoriščenost strojnih kapacitet in s tem povečanje stroškov na enoto proizvoda, bi dalo sorazmerno slabši finančni rezultat.

SUKALNICA

Sukana preja:

	Doseženo	Ocena	Plan	Indeks
	1972	1973	1974	Plan 74/73 ocena
— efektivna ton	2.456	2.340	3.145	134,4
— baza ton	2.511	2.312	3.085	
Ø Nm	32,9	32,4	32,4	

PREVIJALNICA

Previta preja:

	Doseženo	Ocena	Plan	Indeks
	1972	1973	1974	Plan 74/73 ocena
— efektivna ton	2.193	2.074	4.695	226,4
— baza ton	2.810	2.469	5.490	
Ø Nm	40,1	38,1	37,2	

Iz gornjih tabel vidimo skokovit porast v indeksu sukane, še posebno pa previte preje. Sukane preje naj bi proizvedli za 34,4 % več kot v preteklem letu, to pa zato, ker ne bodo takoj stekle vse kapacitete sukalnih strojev zaradi novih postavitvev in prestavitvev nekaterih strojev iz starih v nove prostore. Ker predvidoma do konca meseca januarja še ne bo obratovala nova transformatorska postaja, pa do tega časa tudi ne moremo priključiti vseh strojnih zmogljivosti v novi hali.

Za 126,4 % pa planiramo povečanje proizvodnje previte preje, ker večina avtomatskih previjalnih strojev že teče. Njihova zmogljivost je tolikšna, da lahko uspemo na njih previti in oplemeniti s čiščenjem vso preostalo enojno prejo, ki ne bo šla na

sukanje in ki je na tržišču zelo iskana.

DELOVNA SILA

Pri tolikšnem povečanju strojnega parka, bi pričakovali tudi ustrezno povečanje števila delovne sile, kar pa ne pričakujemo. S poprečno 1.082 zaposlenih v letu 1973, računamo v letu 1974 le povečanje na 1.105 poprečno zaposlenih, to je za 2,1 %. To pomeni, da bomo zaradi modernjših strojev, ki zaposlujejo sorazmerno manj posluževalcev, prisiljeni z načrtnejšo porazdelitvijo zaposlenih intenzivirati delovni proces, kar narekuje tudi zvezni in republiški družbeni plan. To naj bi torej bila le pridobitev boljše organiziranosti dela, nikakor pa širjenja obsega posluževanja posameznikov, ker vemo, da je že dovolj napeto.

Ø število zaposlenih

DELOVNE URE

Poraba delovnih ur v

	Doseženo	Ocena	Plan	Indeks
	1972	1973	1974	povečanja
— predilnici	979.313	1.034.139	1.028.646	
— sukalnici	297.518	313.915	306.608	
— previjalnici	137.493	108.102	129.608	
— ostalo	527.582	556.585	569.268	
— skupaj	1.941.906	2.012.741	2.034.130	

Planirati delovne ure je najbolj problematično, ker so odstopanja v izgubljenih urah in opravljenih nadurah iz leta v leto tako različna, da jih nihče ne more niti dokaj točno predvideti.

Zmanjšanje učinkovitih ur v sukalnici gre izključno na račun zmanjšanja obsega nadurnega dela za približno 3/4. V previjalnici pa je planirano toliko več delovne sile, da njihovo delo presega zmanjšanje nadurnega dela, čeprav v enakem obsegu kot pri sukalnici. To zmanjšanje dela preko rednega delovnega časa je razumljivo, ker bomo

delali s povečanimi strojnimi zmogljivostmi.

To razmerje ur med proizvodnimi enotami se bo v teku leta lahko spremenilo, ker računamo, da bo to leto nekako prehodno oz. poizkusno leto usklajevanja toliko večjih in novih proizvodnih kapacitet, razpoložljive delovne sile in zahtev tržišča.

PRODUKTIVNOST

Produktivnost, ki je prikazana v tabeli v HOK-ih, t. j. potrebnem številu opravljenih ur za proizvodnjo 100 kg posamezne vrste preje, je naslednja:

	Doseženo	Ocena	Plan	Produktivnost
	1972	1973	1974	oz. % povečanja
PREDILNICA (HOK-i)	15,69	16,68	16,48	+ 1,2
SUKALNICA (HOK-i)	12,07	13,42	9,75	+ 37,6
PREVIJALNICA (HOK-i)	6,27	5,21	2,76	+ 88,8

Če vzamemo, da dobimo po planiranih poprečnih številkah za leto 1974 in po starih normativih HOK-e za predilnico 17,65 ure pri Ø Nm 32,8, za sukano prejo 15,20 ure pri Ø Nm 32,4 in za previjalnico 6,50 ure pri Ø Nm 37,2, vidimo, da smo v predilnici, kjer delamo s pretežno starimi stroji oz. tehnologijo s 16,48 HOK-a zelo skupaj z normativnimi urami. V sukalnici in previjalnici pa smo z novimi v poprečju modernjšimi stroji precej pod starimi normativi. Po tem lahko sklepamo, da bi bila tudi produktivnost za sukalnico in previjalnico manjša, če bi imeli nove normativ HOK-e, ne pa da se je na račun starih normativov povečala produktivnost v sukalnici kar za 37,6 odst. v previjalnici pa celo za 88,8 %. Vsekakor pa je to najboljši pokazatelj koliko več lahko napravimo s sodobnimi stroji. Če izračunamo produktivnost podelitja, vidimo da se bo le-ta povečala za 15,3 %, to je iz 16,30 HOK-a na 13,94 HOK-a oz. na 13,94 potrebnih ur za proizvodnjo 100 kg preje.

PREDVIDENI FINANČNI DOSEŽKI

Povečana proizvodnja osnovne dejavnosti, posebno še sukalnice in previjalnice, bo vplivala na porast celotnega dohodka. Samo zaradi povečane dejavnosti sukalnice in previjalnice predvidevamo povečanje celotnega dohodka za okoli 15 milijonov dinarjev.

di zvišanja cene nafte tudi podražitev kemičnih vlaken.

Lani je podjetje ustvarilo 220 milij. celotnega dohodka, za leto 1974 pa ga planiramo v višini 280 milij. din. Naglo naraščanje dohodka kot posledica inflacije pa ima to slabo stran, da veže več obratnih sredstev. Tudi zaloge vlakna in prav tako izdelkov, bodo ob nespremenjenih količinah, vezale večja obratna sredstva. To bo povzročilo, da nam bo v letu 1974 primanjkovalo obratnih sredstev, zato bo tudi poslovanje oteženo. Doslej smo imeli zadovoljivo količino obratnih sredstev. Ravno zaradi tega smo lahko koristili popuste zaradi takojšnjega plačila. Letos pa bo potrebno najemati kratkoročne kredite za katere banke zaračunavajo visoke obresti. Večja proizvodnja, usvajanje novih akumulativnejših izdelkov, povečana produktivnost in racionalno trošenje vseh materialov bo vplivalo, da se bo dohodek podjetja povečal za 16 %. Plan predvideva, da bo podjetje z uresničevanjem navedenih nalog doseglo 72,8 milij. dohodka za razdelitev. Del povečanega dohodka bomo porabili za pokritje pogodbenih obveznosti (povečale se bodo obresti od najetih kreditov in zavarovalne premije) in zakonskih obveznosti. Največi del povečanega dohodka pa bomo porabili za osebne dohodke. Po planu se bodo osebni dohodki povečali (nominalno) za 18 %, kar pomeni, da bomo porabili za osebne dohodke že 46.600.000 din ustvarjenega dohodka. Za mesečno izplačilo OD bomo potrebovali 388 milij. starih dinarjev, kar ni malo.

Povečanje osebnih dohodkov pa je pogojena tudi s produktivnostjo. Plan predvideva povišanje za 15 %. Vsi člani kolektiva se moramo z največjo organiziranostjo vključiti v to akcijo, da uresničimo zastavljeno nalogo. Dohodek, ki ostane za sklade in družbene službe v letu 1974 ne bo večji kot je dosežen v letu 1973.

Naslednja tabela kaže, kako se bo naše podjetje v letu 1974 vključilo v plan zveze in republike. (Kazalci kažejo porast v %.)

	SFRJ	SRS	Predilnica
	+ %	+ %	Litija
— fizični obseg proizvod.	6,0	8,0	18,0
— predilnica			0,7
— sukalnica			34,4
— previjalnica			126,4
— zaposlenost	3,0	2,5	2,1
— produktivnost	4,5	4,5	15,3
— predilnica			1,2
— sukalnica			37,6
— previjalnica			88,8
— nominalni oseb. dohodki	15	18,5	18,0
— porast cen življ. potreb.		15,0	
— realni osebni dohodki		3,4	
— izvoz	10	13,0	0,3

2. zasedanje DS 28. 12. 73

Drugo zasedanje delavskega sveta je imelo poleg sprejetja proizvodnega in finančnega plana za leto 1974 na dnevnem redu v glavnem obravnavo osnutka samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih in spremembah in dopolnitve pravilnikov.

SPORAZUM O MEDSEBOJNIH RAZMERJIH

Delavski svet je obravnaval in dal v razpravo kolektivu predlog Sporazuma o medsebojnih razmerjih. V sporazumu bodo predvidoma zajeta določila dosedanjega pravilnika o delovnih razmerjih, Pravilnika o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, Pravilnika o sistemizaciji in Pravilnika o varstvu pri delu. Lahko bi rekli, da bodo v tem aktu zajete vse pravice in dolžnosti delavca v združenem delu.

Predpisi iz dosedanjih pravilnikov, ki jih bomo vključili v sporazum, bodo najprej prilagojeni novo izišlim zveznim in republiškim zakonskim predpisom, upoštevane pa bodo tudi nekatere novosti, ki jih kolektiv lahko sam spreminja. Več o tem berite v posebnem članku A. Anko na na tej strani.

Sporazum je dan v obravnavo in je sedaj čas za dajanje pripomb za dopolnitve in spremembe teh določil. Ob koncu postopka bo potrebno pismeno soglasje dveh tretjin članov kolektiva, da bo sporazum veljaven. Kajti v bodoče bo to naš zakon. Pozor: Do dokončnega sprejetja Sporazuma veljajo še vsi dosedanj predpisi oz. zakoni, kolikor niso v nasprotju z ustavnimi in drugimi zakonskimi predpisi.

PROIZVODNI IN FINANČNI PLAN ZA LETO 1974

Ce v glavnem ponovimo številke iz članka, ki obravnava plan vidimo, da za letošnje leto predvidevamo 3.838 ton bombažne kardirane in česane preje, 331 ton stanične in 2.071 ton sintetične preje, ter 3.145 ton sukanke in 4.695 ton previte preje. Ta količinska proizvodnja pa nam bo dala predvidoma naslednje finančne rezultate:

celotni dohodek	280 milij din
dohodek	72,8 milij din
skladi	12 milij din

Plan količinski ni postavljen znatno višje od dosežkov v letu 1973. Je pa postavljen na realnih zasnovah in ga bomo ob zmernem prizadevanju lahko uresničili. Celotni dohodek in dohodek pa sta planirana višje, predvsem zaradi tega, ker bo v tem letu zaradi dražje surovine prišlo do znatnega zvišanja cen preje, kar bo vplivalo na povečanje celotnega dohodka. V planu je dan tudi podatek, da bo dohodek od prodaje proizvodnih stroškov, zaradi česar se bo povešal dohodek podjetja, neposredno s tem pa je pogojeno tudi predvideno povišanje osebnih dohodkov.

DOPOLNITVE PRAVILNIKA O KNJIGOVODSTVIH IN PRAVILNIKA O MATER. STROŠKIH

Delo v knjigovodstvu je urejeno s posebnim pravilnikom, ki je izdelan na osnovi zakona o knjigovodstvu delovnih organizacij. Ker so izšle koncem leta 1973 nekatere dopolnitve omenjenega zakona, je potrebno vskladiti tudi naš pravilnik.

Spremembe se nanašajo predvsem na spremljanje stroškov za plačilo zapadlih terjatev in obveznosti, ugotavljanje in delitev dohodka, opredelitev zakonskih obveznosti in izkazovanja poslovnih stroškov.

Pravilnik o materialnih stroških poslovanja in amortizaciji podjetja je dopolnjen s tem, da se izdatki za en topele obroke članov kolektiva in izdatki osebam, ki se telesno poškodujejo na delu — krijejo iz materialnih stroškov. Nasprotno pa se zaradi novih določil nagrade vajencem in dijakom srednjih šol v bodoče ne bodo več izplačevale iz materialnih stroškov, temveč iz dohodka. Prav tako ne gre več na materialne stroške delovne halje pisarniških delavcev.

DOPOLNITVE PRAVILNIKA O IZOBRAŽEVANJU

Sklenjeno je bilo, da se s 1. 1. 1974 poviša socialni dodatek pri štipendiranju naših študentov od 300 na 500 din mesečno in se izplačuje na osnovi lestvice, ki jo izdela Svet centra za strokovno izobraževanje. Prav tako se štipendistom, ki stanujejo izven kraja stalnega bivališča povišajo štipendije za 100 din mesečno, razen v času počitnic.

Za prihodnje šolsko leto je delavski svet razpisal 4 štipendije za dijake Tehniške tekstilne šole v Kranju, predilske odsek in 2 štipendije za dijake ESS ali Upravno administrativne šole.

V letu 1974 bo naše podjetje zaposlilo 12 pripravnikov in sicer 10 predilskih tehnikov in 2 ekonomska tehnika.

RAZNO

Člani DS so opozorili na to, da nastaja v novi previljalnici precej več odpadkov kot na starih strojih. To posebno še pri sintetični, ki je dražja in je zato škoda še občutnejša. Vodstvo proizvodnje naj podzame potrebne ukrepe za izboljšanje v tem pogledu.

Glavni direktor je pojasnil, da smo te napake na začetku pričakovali. Vzroki leže v precejšnji meri na predilnih strojih in jih bo nekaj možno odpraviti. Vodstvo proizvodnje v tem smislu že počuje zaposlene iz predilnice, treba pa bo tudi urediti nastavke in doseči normalno navijanje na predilnih strojih.

Delavski svet je odobril otvoritev novega delovnega mesta finančnega svetovalca. Obmenjavi delavcev na delovem mestu direktorja finančnega

sektorja je zaradi zahtevnosti dela potrebno skupaj opraviti še nekatera dela kot je bilanca, investicijski program in podobno, zato je pogodbeno zaposlitev dosedanje direktorice fin. sektorja na novem delovnem mestu s skrajšanim delovnim časom povsem umestna.

Na osnovi vloge Temeljne kulturne skupnosti Litija je

DS odobril, da naše podjetje prevzame pokroviteljstvo in s tem tudi stroške prireditve za proglasitev najboljših slovenskih športnikov leta 1973. Prireditev bo februarja v Litiji.

V Svet šolske skupnosti Osnovne šole Litija je DS imenoval tov. Polak Heleno, admin. v proizvodnem sektorju.

Delavski svet je obravnaval in načelno pristal, da se z našimi kupci vodijo razgovori o skupnem vlaganju sred-

stev za nakup strojev in s tem povečanje proizvodnje preje. Zaradi velikega pomanjkljaja preje so nekateri kupci pripravljani za dobo petih let posoditi investicijska sredstva. Ker v naših dosedanjih prostorih predilnice lahko montiramo dodatne linije strojev, bi s temi investicijami povečali proizvodnjo bombažne preje za 450 ton letno. Te količine bi dobavljali podjetjem, ki bodo vezala sredstva v nakup opreme.

M. Kralj

Pred sprejetjem samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih v združenem delu

Delavski svet je na svojem zasedanju dne 28. 12. 1973 sprejel osnutek samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih v združenem delu. Sporazum bo vseboval hkrati medsebojna razmerja, določila o delitvi dohodka oz. osebnih dohodkov, sistemizaciji, varnost pri delu. Način uveljavljanja oz. uresničevanja pravic in obveznosti iz sporazuma bodo urejeni s splošnim aktom. Sprejemanje sporazuma je predvideno koncem januarja, ko bo končana razprava o predlogu osnutka. Časa za razpravo v vseh enotah in organih je razmeroma dovolj in bomo videli kakšni predlogi bodo dani s sporazumu. O uresničevanju sporazuma smo v našem glasilu že pisali v majski, juljski in novemski številki lanskega leta.

Delavci urejajo in uresničujejo s tem sporazumom pravice in obveznosti iz medsebojnih razmerij v združenem delu v skladu z Ustavo, zakonom, mednarodnimi sporazumi oz. konvencijami, h katerim je naša država pristopila, družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi, h katerim je podjetje pristopilo z dogovarjanjem v tekstilni industriji. Tako uresničujemo delovni ljudje v organizacijah združenega dela ustavna načela in zakonske predpise iz katerih izvirajo pravice in obveznosti iz medsebojnih razmerij ali jih pa sami na novo določajo v duhu omenjenih načel. Uresničevanje je neposredno oz. po izvoljenih organih, tako delavskem svetu, odboru za medsebojna razmerja, odboru za obravnavanje odgovornosti delavcev, odboru za stanovanjska vprašanja in nazadnje tudi po odboru delavske kontrole, ki se izvaja nad pravilnostjo dela prej omenjenih neposredno izvoljenih organov. Delavski svet odloča še med drugim o varstvu pravic delavcev (ugovoru-pri-tožbi) zoper sklepe in odločbe organov, ki so odločali v prvi stopnji o pravicah oz. obveznostih iz združenega dela.

Samoupravni sporazum kot nova oblika samoupravnega urejanja razmerij med delavci, t. j. pravic in obveznosti, ni samo neka sprememba dosedanjega pravilnika o delovnih razmerjih in drugih pravilnikov, temveč je po načinu sprejemanja samoupravni akt. Ta samoupravni akt, ki ureja medsebojna razmerja se sprejema po predpisanem postopku, o njem mora odločati kvalificirana večina vseh delavcev v delovni organizaciji, t. j. za veljavnost le-tega je potrebno, da dve tretjini vseh delavcev podpišeta izjavo, da se strinjata s pravicami in obveznostmi, ki so v njem urejene. Samoupravni sporazum je torej listina o pravicah, obveznostih in odgovornostih o katerih so se

delavci sami odločali, o uresničevanju teh pravic in obveznosti tudi sami neposredno odločajo oz. preko izvoljenih organov. Delavci sebi določajo pravice, delavec pa, ki nastopi na novo delo ali kot sedaj pravimo — pridobi lastnost delavca v združenem delu — pa mora dati izjavo, da se strinja s sporazumom, če želi nastopiti delo. Sporazum je torej obvezen predpis za vse novodošle delavce, pi vstopajo v združeno delo, zato mora novospregjeti delavec tudi dobiti v roke izvod sporazuma.

Ce se ozremo na osnutek našega sporazuma, potem vidimo, da se v njem urejajo: načini in pogoji lastnosti delavcev v združenem delu (sprejem na delo), razporeditev na delovno mesto, razne pravice do izpolnjevanja in razvijanja delovne sposobnosti, razporeditev delovnega časa, odmor, počitek, dopust in razne druge odsotnosti z dela, varstvo delavcev, posebno varstvo žensk, mladine, invalidov, pravica do osebnega dohodka, odgovornost delavcev, prenehanje delavcev oz. lastnosti delavca itd. — o čemer smo že pisali v našem glasilu.

Razumljivo, pravic brez obveznosti v združenem delu ni, enako dobro kot poznamo pravice, moramo poznati tudi obveznosti.

V sestavku ne bi podrobneje navajali vseh ureditev v sporazumu, ker so nekatere podobne dosedanjim ureditvam, seveda druge so pa nove. Omenili bi le še nekatere.

Letni dopust traja najmanj 18 delovnih dni, največ pa 30 delovnih dni, vendar je v predlogu novega republiškega zakona o medsebojnih razmerjih v združenem delu predvideno, da bi znašal lahko dopust več kot 30 oziroma da bi znašal največ 36 dni, to je pa le še predlog in se tega še ne moremo poslužiti. Pravico do letnega dopusta imajo delavci že po še-

stih mesecih dela (kot je bilo že omogočeno v preteklem letu).

Delavec, ki je delal v drugi organizaciji, pa preide v drugo podjetje, ima pravico do letnega dopusta, če je v prejšnji delovni organizaciji delal najmanj 6 mesecev nepretrgoma in če preide iz prejšnje v drugo v dveh dneh in če seveda ni koristil dopusta v prejšnji delovni organizaciji in če se je domenil, da ga bo lahko koristil v novi delovni organizaciji.

Dolžina dopusta je odmerjena po:

1. delovnih pogojih (telesna, duševna napetost, nevarnost poklicnih obolenj, nezdravo okolje, nočno delo, večje temperatur. spremembe, itd.)
2. delovni dobi
3. uspehih pri delu
4. posebnih razmerah oz. pogojih (matere z otroki, invalidi, borci, itd.)

Dopust bi se odmerjal po dosedanjih kriterijih, kot smo jih imeli od 18 do 30 dni, kolikor ne bo zakonskih sprememb, in z dodatnimi dnevi za posebne in druge pogoje.

Vsak zaposleni bo pred razpravo oz. obravnavo na zborih dobil pismeni predlog event. sprememb odmere dopustov, prav tako višino nadomestil, dodatkov nadomestil za čas bolezenskega dopusta, izrednega plačnega dopusta.

Omenil bi še, da ima delavec po osnutku pravico izkoristiti en dan dopusta kadar koli, o tem pa mora obvestiti svojega vodjo najmanj 30 dni prej. Dopust brez nadomestila (neplačan dopust) koristi delavec lahko do 30 dni v utemeljenih primerih, kot smo imeli doslej, s tem da vloži pismeno prošnjo, razen do treh dni.

Delavec v združenem delu je dolžan, da opravlja naloge in podle na svojem delovnem mestu skrbno in vestno, da pazljivo ravna z družbenimi sredstvi, da ima tovariške odnose do sodelavcev itd. Za neizpolnitev in naprej določene obveznosti je delavec odgovoren prav tako za škodo, ki jo povzroči po svoji krivdi in so tudi predvidene sankcije za kršitev.

Pripominjamo, da so v tem sestavku navedeni nekateri predlogi osnutka sporazuma, ki še ni sprejet in ko bo dokončno odločeno se bo objavilo sprejetje sporazuma. A. A.

Vrste stroškov in izkoriščanje proizvodnih kapacitet

V prejšnji številki našega »Litjskega predilca« smo vas seznanili, kako z znižanjem materialnih stroškov lahko povečujemo del dohodka za osebne dohodka in sklade.

Večkrat slišimo na sejah samoupravnih organov in tudi ob raznih drugih prilikah, ko obravnavamo dosežene uspehe in poslovne rezultate, tudi o »stroških«, zato je sedaj naš namen, da vas seznanimo z različnimi vrstami stroškov in kakšen vpliv imajo na doseženi poslovni rezultat, odnosno kakšni stroški naj bi bili, da bi dosegli najugodnejši poslovni uspeh.

Namen razvrščanja stroškov je, da se z njimi in njihovim vedenjem v različnih položajih lažje spoznamo. Vrst stroškov je lahko toliko, kolikor je stališč, s katerih jih razvrščamo.

Ceprav imamo danes mnogo načinov razvrščanja, bomo tu prikazali samo naslednje vrste stroškov, ki so po našem mnenju najbolj pomembni in se z njimi največkrat srečujemo.

I. Stroški s stališča izvora, vsebine in funkcije stroškov

1. Naravne vrste stroškov

Po naravnih vrstah razvrščamo stroške glede na naravo, vsebino in izvor na:

- materialne stroške
- stroške tujih storitev
- stroške angažiranih sredstev
- stroške davkov in prispevkov skupnosti in članarine
- stroške dela

Iz tega razvrščanja izvemo samo to, kakšni so stroški po svojih naravnih lastnostih, ne pove pa nam, kakšno vlogo so odigrali v proizvodnem procesu.

2. Namenska (funkcionalna) vrsta stroškov

Te vrste stroškov nam kažejo, kakšen namen (funkcijo) so stroški opravili v podjetju. Nekoliko primerov:

- stroški strokovnih mest
- stroški delovnih nalogov
- stroškovnih nosilcev
- delitev stroškov na izdelavne stroške, režijske stroške ali splošne stroške

II. Stroški s stališča načina zajemanja in vračunavanja v lastno ceno proizvodov in storitev

1. Neposredni stroški (direktni stroški)

Med neposredne (direktno) stroške štejemo vse tiste stroške, ki jih je tehnično mogoče (normativno) zaleteti neposredno po proizvodih, zaradi katerih so nastali, npr.: osnovni material ali osebni dohodek obračunan po delovnih normah ali akordih. Za te stroške imamo še izraze: stroški proizvodov, izdelavni stroški ali posamezni stroški.

2. Posredni stroški (indirektni stroški)

Med posredne (indirektno) stroške štejemo vse tiste stroške, ki jih tehnično ni mogoče ali katerih ekonom-

ske ni upravičeno zajeti po proizvodih, ampak jih zjemamo po stroškovnih mestih ali področjih odgovornosti, in jih šele od tu na posreden način prevajamo na proizvode; pri tem se poslužujemo raznih znanih metod kalkulacije stroškov. Za to vrsto stroškov imamo še izraze: stroški delovnih mest, splošni stroški ali režijski stroški.

III. Stroški s stališča vlaganja stroškov v proizvodni proces

1. Prvovrstni (primarni) stroški

Primarne stroške imenujemo stroške, ki se prvič pojavijo v proizvodnem procesu, npr.: izdaja materiala (mazuta) iz zaloge v proizvodnjo tople vode v kotlarni (za ogrevanje in podobno).

2. Drugovrstni (sekundarni) stroški

Sekundarne stroške imenujemo stroške, ki se dva ali večkrat pojavijo v proizvodnem procesu, kot npr.:

- a) prvo vlaganje — poraba mazuta iz zaloge za proizvodnjo pare v kotlarni
- b) drugo vlaganje — kotlarna proizvaja toplo vodo in jo oddaja za gretje drugim proizvodnim enotam ali kot porabno toplo vodo.

Cena tople vode, s katero bodo te proizvodne enote, vsebujejo stroške mazuta in druge stroške, ki so že enkrat pojavili v proizvodnji tople vode, sedaj pa se pojavijo kot strošek že drugič v proizvodnem procesu preje. Odtod tudi ime »sekundarni stroški«, ker se sedaj drugič pojavijo v procesu proizvodnje.

Sekundarni stroški se posebej izkazujejo zato, da se omogoča izkazovanje celotnega dohodka v prvotnem izkazu, t. j. da se izloči »notranji promet v delovni organizaciji«, ki nastane zaradi gibanja istih stroškov v okviru delovne organizacije.

IV. Stroški s stališča sestave stroškov

1. Enostavni (oroginalni) stroški

Stroški so enostavni, če jih prikazujemo po njihovih naravnih vrstah. Na primer: material, amortizacija, ki jih ne moremo nadalje razčleniti, torej so enostavni (originalni) stroški zato, ker niso izpeljani iz drugih stroškov.

2. Sestavljeni stroški

Sestavljene imenujemo stroške, ki so kombinirani iz dveh ali več vrst enostavnih stroškov. Na primer: splošni stroški izdelave so stroški sestavljeni iz več naravnih vrst stroškov, kot so: materialni stroški, stroški tujih storitev, osebnih dohodkov, amortizacije itd. Sestavljene stroške imenujemo tudi še »kompleksne stroške«.

V. Skupni stroški — povprečni stroški

1. Skupni stroški

Stroške lahko izkažemo v skupnem znesku, v katerem

so nastali v nekem obračunskem razdobju, n. pr. mesečno, tromesečno ali letno in tedaj pravimo, da so to skupni stroški razdobja oziroma obračunske dobe.

2. Povprečni stroški

Če skupne stroške delimo s številom proizvedenih enot, n. pr.: kg preje, v določenem razdobju, dobimo povprečne stroške ali stroške po enoti proizvoda.

VI. Stroški s stališča razmerja stroškov do stopnje izkoriščanja zmogljivosti (proizvodnih kapacitet)

1. Stalni (fiksni) stroški
Med stalne (fiksne) stroške ki ostanejo v skupnem znesku nespremenjeni tudi tedaj, če se količina proizvedenih proizvodov spremeni. Na primer: najemina bo stalna, ne glede na to, ali se dela s polno zmogljivostjo ali samo s 50 % pa celo tedaj, če bo v določenem letnem razdobju proizvodnja enaka nič, kot n. pr.: med kolektivnim letnim dopustom.

Značilnosti stalnih (fiksni) stroškov je, da ne nastajajo v odvisnosti količine proizvodov, ki je v določenem času proizvedena, ampak v odvisnosti od časa trajanja proizvodnje, kot na primer: amortizacija za dva meseca bo dvakrat večja od amortizacije za en mesec, ne glede na to ali bo tudi proizvedena količina večja ali ne. Prav zaradi te odvisnosti stroškov fiksnih od časa, za katerega jih obračunavamo, se imenujejo tudi »časovni (periodični) stroški«. Stalni (fiksni) stroški nastajajo redno zato, ker je podjetje instaliralo določene proizvodne kapacitete, ne glede na to, ali se proizvaja ali ne. To hkrati tudi razlog, zakaj te stroške imenujemo tudi »stroške instaliranih kapacitet«.

2. Giblivi (variabilni) stroški

Giblive (variabilne) imenujemo stroške, ki nastanejo v odvisnosti od proizvodnje. Zato se ti stroški tudi imenujejo »stroški proizvodov«. Ker giblivi stroški različno reagirajo na stopnjo izkoriščenosti kapacitet, jih delimo na:

- degresivne (padajoče) giblive stroške
- proporcionalne (sorazmerne) giblive stroške
- progresivne (naraščajoče) giblive stroške

Degresivno giblivo-variabilni stroški so najbolj razširjena oblika stroškov v podjetju in sicer v mejah splošnih stroškov, kot primer lahko naštejemo naslednje naravne stroškovne vrste: strošek za električno energijo, gorivo, mazivo, pomožni material in podobno, to so pravzaprav vsi stroški, ki se ne povečujejo proporcionalno s povečanjem proizvodnje, ampak počasneje.

Proporcionalno giblivo-variabilni stroški pa so vsi ti

sti stroški, ki se povečujejo v določenem sorazmerju s povečanjem proizvodnje. Sem štejemo v glavnem neposredne stroške, kot na primer: osnovna surovina.

Progresivno giblivo-variabilne stroške imenujemo tiste stroške, ki kažejo hitrejšo rast od povečanja rasti proizvodnje. Dejansko je pojav teh stroškov v podjetju znak neusklajenosti proizvodnih nalog in razpoložljivih zmogljivosti.

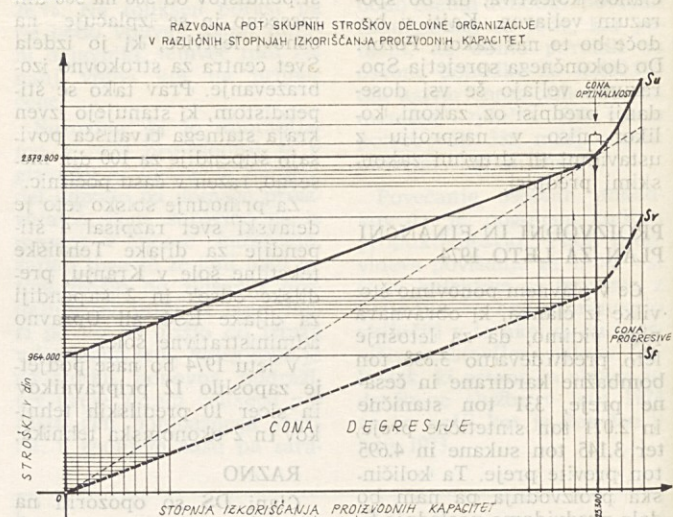
V ozki zvezi v giblivimi stroški, se v delitvi stroškov na stalne — fiksne stroške in giblivo-variabilne stroške, srečujemo tudi »z mejnimi (defencialni) stroški, t. j. s stroški po enoti proizvoda v določeni stopnji izkoriščanja proizvodnih kapacitet.

Mejni stroški so povprečni giblivi stroški dejansko samo za zadnjo stopnjo izkoriščanja proizvodnih kapacitet. Ta vrsta stroška je zelo občutljiva in reagira na vsako tudi najmanjšo spremembo kateregakoli giblivega stroška in tako postane »informator« o obnašanju giblivih in skupnih stroških.

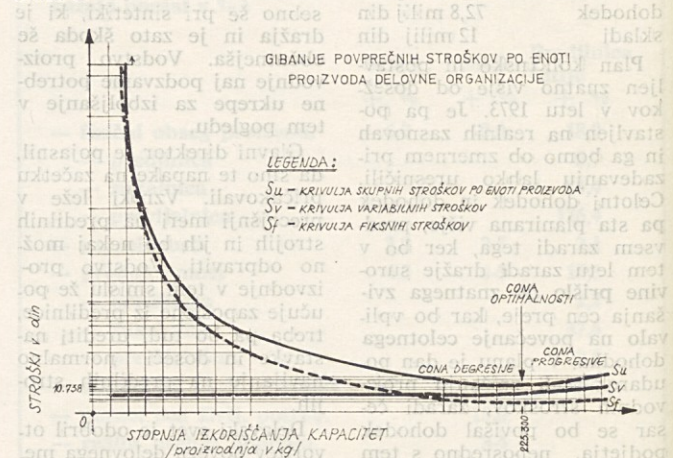
Kot primer praktične uporabe takih informacij in način razvrščanja stroškov damo v tabeli 1 in sliki 1 in 2.

Iz tabele 1 in diagrama 1 se vidi v danem primeru, da je degresija stroškov intenzivna, t. j. da je opadanje stroškov po enoti proizvoda precejšnje od ene stopnje izkoriščanja kapacitet do na-

Slika 1

Slika 2

slednje stopnje izkoriščanja kapacitet. Povprečni stroški po enoti proizvoda pa so na minimumu na meji degresije.

Ravno tako se iz primera vidi, da so v »coni optimalne zaposlenosti« skupni stroški po enoti proizvoda konstantni in imajo značaj giblivih stroškov. V našem primeru ta cona leži med 85 % in 90 % stopnjo izkoriščanja kapacitete. V okviru te cone so stroški po enoti proizvoda najnižji pri stopnji izkoriščanja 223.300 proizvedenih enot v kg in znašajo 10.738 din. To tudi pomeni, da delovna organizacija v tej coni, t. j. med 85 % in 90 % izkoriščanja kapacitet proizvaja najekonomičneje.

Tabela 1 in diagram 2 pa prikazuje poleg gibanja variabilnih stroškov tudi povprečne fiksne stroške po enoti proizvoda. Iz diagrama se vidi, da ima krivulja tendenco padanja skozi celo cono degresije in doseže minimum pri stopnji izkoriščanja proizvodnih kapacitet 223.300 proizvodnih enot. Tu nastaja »cona optimalnosti« in to pri 85 % do 90 % izkoriščanju proizvodnih kapacitet.

Iz tega lahko zaključimo, da je podjetje dobro opremljeno z osnovnimi sredstvi in da so zaradi tega tudi visoki skupni fiksni stroški, kar pa narekuje, da je izkoriščanje proizvodnih kapacitet v »coni optimalnosti« prvenstveni faktor poslovanja in znižanja poslovnih stroškov.

N. D.

(Nadaljevanje na 7. strani)

Nova organiziranost sindikatov

Osnovne organizacije, organi sindikatov in Zveza sindikatov so po svojih delegatih na četrti konferenci Zveze sindikatov Slovenije sprejeli sklepe o spremembah v organiziranosti in delovanju sindikatov, da bi se čimprej in čimbolj usposobili za delovanje v novih ustavnih razmerah.

Z veljavnostjo nove ustavne ureditve SFR Jugoslavije in SR Slovenije smo priča globokim revolucionarnim spremembam naše družbe, ki odpirajo nove možnosti sindikatov in jim nalagajo tudi nove naloge. Cilj nove organiziranosti sindikatov je v tem, da se novim možnostim in novim nalogam, ki so pred nami, vsestransko prilagodimo. Gre za sindikat, ki ga bodo organizirali delavci kot najširšo organizacijo delavskega razreda v boju za razvoj samoupravnih socialističnih odnosov in za uresničevanje svojih samoupravnih in drugih pravic na vseh področjih dela, ustvarjanja in življenja. Gre tudi za tak družbeno ekonomski položaj in vlogo sindikata v družbi in političnemu sistemu, ki

ustreza razrednim interesom in težnjam delavskega razreda.

Eno izmed osnovnih izhodišč, ki sta ga sprejela 4. konferenca Zveze sindikatov Slovenije in plenarno zasedanje Republiškega sveta ZSS o novi organiziranosti sindikatov je, da naj se delavci organizirajo v samostojno osnovno organizacijo sindikata v vsaki temeljni organizaciji združenega dela (TOZD) oz. v samoupravni delovni enoti. Prav tako naj bi se v delovnih organizacijah, kjer je zaposlenih več kot 300 delavcev in delavk, organizirali v dve ali več osnovnih organizacij sindikatov.

V naši delovni organizaciji smo doslej organizirali delo po sindikalnih poverjenstvih in komisijah. Tako organizirano delo pa ni v celoti usklajeno s sprejetimi stališči 4. konference ZSS in RS ZSS o novi organiziranosti sindikatov.

Izvršni odbor sindikata naše delovne organizacije je na zadnji razširjeni seji decembra lani razpravljala o novi organiziranosti naše sindikal-

ne podružnice. Sprejeti sicer niso bili še nobeni sklepi, vendar so bile iznešene tri variante, o katerih bi veljalo razmisliti, jih dopolniti ali pa zamenjati s kakšno drugo ustrežnejšo obliko, ki bo ustrezala specifičnostim našega dela.

Po 23. členu Statuta podjetja se oblikuje v naši delovni organizaciji šest delovnih skupin:

1. predpeditelna, mikalnica, čistilnica odpadkov in česalnica;
2. predilnica bombaža in sintetičke;
3. sukalnica, previjalnica, dvojilnica, vlagalnica in stročarna;
4. mehanična delavnica, mizararska delavnica, elektroobrat, kotlarna, gradbena skupina, remont, čistilna kolona, valjčkarna in remont klime naprav;
5. uprava, gasilci, vratarji, snazilke, transportni delavci in zabojarina;
6. obrat družbene prehrane — menza, vrtnarija in počitniški dom.

Zaradi tega je bilo iznešeno v proučitev, da bi se organizirali tudi v šest samostojnih osnovnih organizacij, na nivoju podjetja pa v konferenco, ki bi jo ustanovile osnovne organizacije sindikata.

Člani kolektiva so se na osnovi predhodno opravljene analize odločili za eno samo-

stojno organizacijo združene ga dela. Ta odločitev je vnešena v Statut, ki so ga navzoči soglasno sprejeli na zborih delovnih ljudi 2. oktobra lani. Na osnovi razmišljanj o preobrazbi in razvoju samoupravljanja v našem podjetju je bila iznešena tudi druga misel o organiziranosti našega sindikata. Po tem predlogu naj bi se organizirali v tri samostojne osnovne organizacije sindikata, na nivoju podjetja pa v konferenco. Prva samostojna osnovna organizacija naj bi združila I. in II. delovno skupino, druga samostojna osnovna organizacija III. delovno skupino in tretja samostojna osnovna organizacija IV., V. in VI. delovno skupino.

Optimalno koriščenje delovnih sredstev v naši delovni organizaciji je možno samo z večizmenskim delom. Zaradi tega poteka delo v naši delovni organizaciji v treh izmenah. V pripravi, tj. v čistilnici in predpeditelnoj pa celo v štirih izmenah. Največ

delavcev in delavk dela v treh izmenah, zato je bil iznešen tudi tretji predlog, da bi se organizirali v tri samostojne osnovne organizacije sindikata — po izmenah, na nivoju podjetja pa v konferenco. Prva samostojna osnovna organizacija naj bi združevala 1. izmeno in del ostalih služb, druga samostojna osnovna organizacija 2. izmeno in del ostalih služb in tretja samostojna osnovna organizacija 3. izmeno in 4. izmeno priprave.

Ko se bomo odločili za najustrežnejšo organiziranost sindikata v naši delovni organizaciji, bomo morali uresničiti tudi program o ustanovitvi aktivov mladih delavcev v okviru vsake samostojne organizacije sindikata. Aktiv mladih delavcev se bodo naprej povezovali v občinska vodstva sindikatov, in po svojih delegatih v aktiv mladih delavcev pri občinski konferenci Zveze mladine Slovenije.

Vojko Bizjak

Uporabniki cest — pozor

Prav v tem času preživljamo zimske snežne, deževne in meglene dni. Predvsem tistim, ki so vezani na daljšo vsakodnevno pot na delo in z dela se ti dnevi vlečejo počasi. Vsakoletne izkušnje pa kažejo, da se prav v tem času zgodi veliko nesreč. Po statistiki našega podjetja smo imeli v preteklem letu 25 nesreč na poti na delo in z dela. So bili vzroki vedno le višja sila, ali smo bili tudi sami krivci ali sokrivci za nesrečo?

Predstavnik Urada za promet iz Ljubljane je dal uporabnikom cest sledeče napotke:

Od doma v službo se odpravljamo zjutraj še zaspani, morda še utrujeni od prejšnjega dne. Od doma odhajamo kot pešci, avtomobilisti ali kot potniki avtobusa oziroma železnice. Vsceno. V megli, na poledici in v snegu pa to ni tako preprosto.

PESCI! Se niste odpravili z doma morda kakšno minuto bolj pozno kot običajno? Se vam mudi? Seveda se vam! Kdo pa danes želi zamujati službo. Nihče! Zato hitite. To vemo vsi. Hiteti tam, kjer ni nevarnosti je prav. Ampak hiteti tam, kjer je nevarnost,

pomeni lahko prometno nesrečo, takšno, kakršnih je ob tem času in ob takih okoliščinah toliko, da lahko računamo nanjo tudi mi, če se nam bo tako neprevidno mudilo tudi v bodoče.

KOLESARJI! Ne gre drugače kot s kolesom? Ne, ne gre. Seveda ste med redkimi in najbolj vztrajnimi na dveh kolesih. Toda verjemite nam, tako nevarna vožnja po snegu in ledu ne ostane dolgo brez posledic.

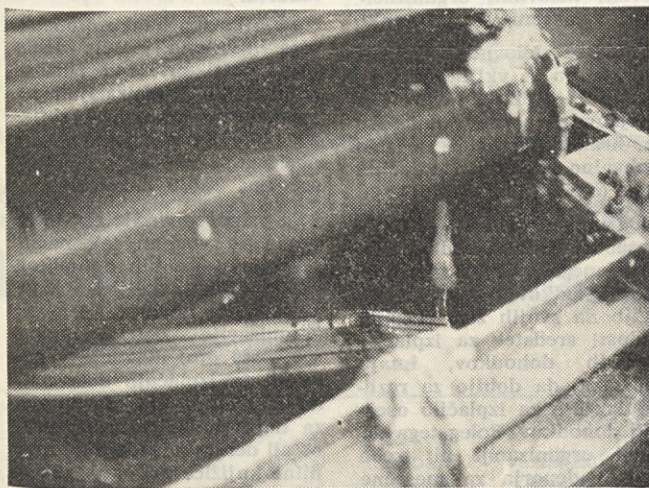
VOZNIKI KOLES S PO-MOŽNIM MOTORJEM, MOPEDISTI! Tudi vas je na cestah precej. Tehnika napreduje. Zimske gume in verige ne pridejo v poštev. Torej pomagajte si kakor morete. Vendar z glavo skozi zid se ne da. Če cesta ni sposobna za promet, pustite vozilo doma.

AVTOMOBILISTI! V udobnem, pa tudi če ne, ampak v toplem avtomobilu potovati v službo in domov je lepo. Čas je zlato, zato hitimo. Tako misli marsikateri zaspan ali utrujen glava za volanom. Vendar pozor, »Na cesti nisi sam!« pravi staro, stokrat preizkušeno geslo. Če ne bi bilo tako res, bi ga ovrgli, pa ga še niso. Seveda nisi sam! Kaj pa tisti, ki smo jih omenjali in »ogledali« pred vami? Tudi ti si imajo svoj (čeprav skromen) prostor na cesti.

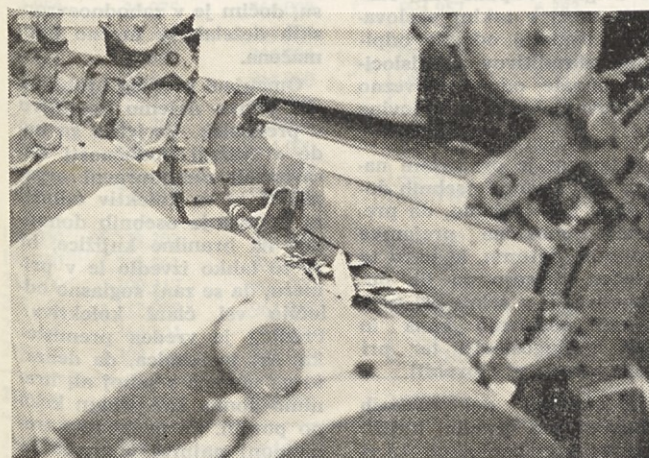
Je še kdo, ki ga nismo obravnavali? Ne, ni ga, kajti po cesti se lahko samo vozimo ali po njej pešamo.

Zima ima skrite nevarnosti, ki zahtevajo svoje preje, preden se sploh zavemo za kaj gre. Dovolj je nekaj metrov poledenela ceste ali napačni pogled v desno, namesto v levo in že je tu zopet nesreča. Smo šele na začetku prometnih težav tega časa. Pripravimo se nanje, preden se sploh zavemo, kaj smo storili napak.

Še enkrat: Ne čistimo odvajalnih valjev med obratovanjem!

Strokovni delavci so morali takoj po poškodbi odstraniti del stroja in zaščitne pokrove, da je lahko obratni zdravnik nudil poškodovancu zdravniško pomoč.

Nad zaščitnim pokrovom snemalnega valja so dobro vidni deli polomljenih rešetk trgalnega valja.

Pod tem naslovom je naš časopis v 9. številki lanskega leta obravnaval primer poškodbe posluževalca mikalnikov, ki si je med čiščenjem stroja poškodoval prste desne roke. Po tej poškodbi so bili vsi zaposleni ponovno opozorjeni, da je vsako odstranjevanje odpadkov med obratovanjem stroja prepovedano.

22. decembra lani je posluževalcu mikalnikov Z. V. med odstranjevanjem odpadkov izpod rešetk trgalnega valja — odtrgalo desno roko v zapetju. To je ena najtežjih poškodb, ki so se dogodile v podjetju.

Vse zaposlene ponovno opozarjamo, da brezpogojno upoštevajo varnostne predpise pri posluževanju mikalnikov, ki jih ponovno navajamo:

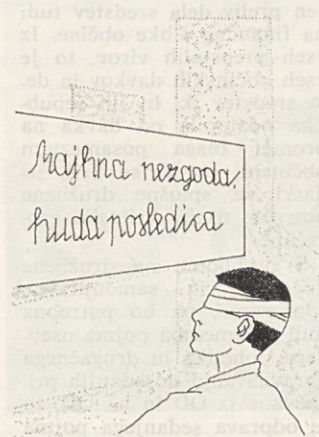
— pred zagonom stroja se je treba prepričati, če so nameščeni jermeni, zaščitni okrovi in vratca ohišja;

— odkrivanje in odpiranje zaščitnih pokrovov in drugih varnostnih naprav je med obratovanjem prepovedano;

— VSAKO SEGANJE Z ROKO POD STROJ JE PREPOVEDANO!

To je le izvleček varnostnih navodil, ki jih je na žalost že oškropila kri.

Sodelavci sočustvujemo s poškodovancem in mu želimo čimprejšnje okrevanje. Prepričani smo, da mu bodo samoupravni organi pomagali, da se bo z rehabilitacijo in priučitvijo na njemu primer-no delovno mesto ponovno vključil v naše vrste.

Financiranje splošnih in skupnih potreb občine

Zaradi nenehnega razvoja družbeno-ekonomskih odnosov in s tem v zvezi izdelanimi dopolnilnimi predlogi nove zvezne in republiških ustav, zahtevajo ustavna dopolnila (amandmaji) tudi do naslednjega izpeljavo šitsem davkov in prispevkov oziroma ustrezno sistemsko ureditev uporabe posameznih virov dohodkov za financiranje splošne in skupne porabe v občini kot tudi v republiki. Razen prispevkov za pokojninsko in invalidsko ter zdravstveno zavarovanje, so družbeno-politične skupnosti (občine) doslej v vseh primerih s svojimi predpisi določale vrsto virov osnov in višin stopenj financiranja teh skupnosti.

Z družbenimi dogovori o omejitvi splošne (proračunske) in skupne porabe je bil že v preteklem letu napravljen velik vsebinski korak v neposrednem sporazumevanju in dogovarjanju pri usklajevanju različnih družbenih interesov. Ta odnos želimo v letu 1974 še poglobiti in ga uskladiti z ustavo določenimi samoupravno družbeno-ekonomskimi odnosi, kjer naj bo predvsem poudarjena svobodna menjava dela med neposrednimi proizvajalci na eni strani ter delavci v družbenih dejavnostih na drugi strani.

Ker je to zelo obsežno in zahtevno delo, ga do konca leta 1973 ni bilo mogoče izpeljati, zato je bilo potrebno določitičasne vires financiranja potreb občinskih proračunov za čas do prehoda na nov predlagani sistem. Enotno za republiko je bilo sklenjeno, naj se v I. tromesečju leta 1974 financirajo potrebe organov občinskih skupščin iz virov, ki so bili osnova financiranja ob koncu leta 1973, ne smejo pa izdatki skupščin v tem času preseči 25 % skupnih izdatkov, doseženih po proračunu za leto 1973. Naj še enkrat pregledno navedem ta sredstva za financiranje splošne in skupne porabe v občini:

1. davek iz dohodka temeljnih organizacij združenega dela (TOZD)
2. davek od osebnega dohodka iz delovnega razmerja
3. davek od OD iz kmetijske dejavnosti plus 6 % davek, ki ga odstopa republika
4. davek od OD iz samostojnega opravljanja obrtnih in drugih gospodarskih dejavnosti
5. davek od OD iz samostojnega opravljanja intelektualnih storitev
6. davek od OD iz avtorskih pravic
7. davek iz skupnega dohodka občanov
8. občinski davek od prometa proizvodov in storitev
9. davek na dohodek od premoženja
10. davek na dediščine in darila
11. davek od premoženja

12. davek na dobitke od iger na srečo
13. upravne takse
14. komunalne takse
15. sodne takse
16. denarne kazni
17. dohodki upravnih organov, in razni drugi dohodki — prispevek za uporabo mestnega zemljišča

Po zgoraj navedenih virih bodo torej kot doslej živeli in delali v I. tromesečju 1974. leta občinski proračun kot predstavnik splošne porabe in samoupravne interesne skupnosti, kot so temeljna izobraževalna skupnost in kulturna skupnost, ki dobe del sredstev še iz republiških virov, potem so še skupnost otroškega varstva, skupnosti zdravstvenega zavarovanja in druge skupnosti. Do konca meseca marca 1974 pa bi praviloma morali biti sklenjeni družbeni dogovori in samoupravni sporazumi med delavci v združenem delu ter delavci v družbenih dejavnostih, kot sem že omenil, za financiranje samoupravnih interesnih skupnosti — SIS.

Z novimi družbenimi dogovori in samoupravnimi sporazumi pa se bomo delavci neposredno dogovorili za obseg in način zagotavljanja sredstev za posamezne skupne potrebe iz svojih osebnih dohodkov, ker bodo posamezne interesne skupnosti morale priti še pred pričetkom novega planskega leta s svojimi zahtevami in programi dela pred neposredne proizvajalce. Iz dogovora in podpisanega sporazuma o višini prispevka, naj bi se potem plačevali SIS iz sredstev davka od OD iz delovnega razmerja, ki sem ga zgoraj navedel pod 2. točko. Iz sredstev pod 1. točko, to je davek iz dohodka temeljnih organizacij združenega dela, pa bi se plačevali republiške interesne skupnosti. Te so:

1. izobraževalna skupnost SR Slovenije in poklicne izobraževalne skupnosti
2. raziskovalna skupnost SR Slovenije
3. skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja SR Slovenije
4. skupnosti zdravstvenega zavarovanja
5. skupnosti za zaposlovanje

Iz teh sredstev pa je možen preliv dela sredstev tudi na finančno šibke občine. Iz vseh preostalih virov, to je vseh občinskih davkov in dela sredstev, ki bi jih republika odstopila od davka na promet blaga posameznim občinam, pa bi se krili izdatki za splošne družbene potrebe, to je občinske proračune.

S prehodom na družbene dogovore in samoupravne sporazume, pa bo potrebna tudi sprememba pojma osebnega dohodka in drugačnega obravnavanja dosedanjih prispevkov iz OD in na OD, to je odprava sedanjega pojma neto in bruto OD. V 11. šte-

vilki Litijskega predilca ste lahko brali članek »Osebnih dohodki niso samo neto prejemki«. Tu ste spoznali pojem bruto zaslužka in neto prejemke oz. neto plačo. Za nas so bile do sedaj resnično pomembne samo plače, koliko pa je šlo za ostale dajatve iz OD in na OD, pa nas je zanimalo samo toliko, koliko bi na ta račun morali dobiti manj ob koncu meseca, če smo bili o tem obveščeni.

Po novem osnutku ustave pa se pojem OD uporablja dosledno kot tisti del dohodka organizacije združenega dela, ki pripada delavcu za zadovoljevanje njegovih osebnih potreb in za zadovoljevanje skupnih in splošnih družbenih potreb, ki jih delavci financirajo neposredno iz svojega osebnega dohodka. OD je po tem predlogu sestavljen iz treh poglavitnih delov:

1. del, ki je namenjen za zadovoljevanje delavčevih osebnih potreb (to je dosedanj »neto« OD),
2. del, ki ga delavec prispeva za zadovoljevanje skupnih potreb v okviru SIS v obliki prispevka (prispevek za izobraževanje, zdravstveno zavarovanje, pokojninsko zavarovanje itd.),
3. del, ki ga delavec plačuje za zadovoljevanje tistih splošnih družbenih potreb, za katerih financiranje zagotavlja delavec sredstva iz svojega osebnega dohodka (davki).

Sedanji način plačevanja prispevkov in davkov iz OD, po katerem te prispevke in davke obračunava in odteguje neposredno izplačevalec OD (organizacija združenega dela), bo ostal, vendar pa zakon zavezuje izplačevalca OD, da zagotovi delavcu pismeni obračun njegovega celotnega OD (dosedanji »bruto« OD) ob vsakem izplačilu OD in jasno prikaže vsa tista sredstva, ki jih bo delavec v obliki samoprispevka ali na način družbenih dogovorov oz. sporazumov namenil za zadovoljevanje določenih skupnih potreb. S temi dogovori bodo v ta namen dogovorjeni prispevki izgubili naravo stroškov organizacije združenega dela, temveč bodo postali neposredni izdatki delavca samega. Uvedba vsakega novega prispevka ali njegovega povečanja bo torej pomenila poseg v delavčev osebni dohodek. Sprememba bo torej samo v tem, da bo delavec točno videl, kolikšen je njegov celotni zaslužek in s katerimi ter kolikšnimi dajatvami plačuje splošne in skupne potrebe družbe. Potem bo delavec zainteresiran spremljal smotno in namensko porabo sredstev, ki jih bo s podpisom sporazuma namenil delovanju posameznih samoupravnih interesnih skupnosti.

Za prehod na nov način obračunavanja osebnih dohodkov pa bo potrebno pripra-

vititi podrobne tehnično obračunske predpise o samem postopku obračunavanja. To pa bo gotovo enotno urejeno vsaj za republiško področje. Prvi obračun OD po predloženem zakonu pa naj bi delavec dobil že za mesec junij letošnjega leta.

Ker pride pri nas večkrat do takih »padalskih načinov« sprejemanja zakonov, je bilo predvsem za potrebe financiranja na novo ustanovljenih temeljnih telesno kulturnih skupnosti, za njihovo nemo-teno delo v tem prehodnem tromesečnem obdobju, postavljeno odločno vprašanje, zato je republiška skupščina priporočila vsem občinskim skupščinam, naj bi pripravile svoje odloke, kjer bi se temeljne telesnokulturne skupnosti (združujejo vsa sred-

stva telesnokulturnih organizacij v občini) začasno financirale z 0,54 % iz prispevkov iz OD delavcev. To pa pomeni, da bi se za 0,54 % povečali prispevki na bruto OD. Vse ostale interesne skupnosti in občinski proračun pa se v I. tromesečju leta 1974 financirajo kot sem zapisal.

Toliko zakonskih sprememb združiti v majhno razumljivo celoto, pri tem pa uporabljati izraze, ki bi zahtevali svojega tolmačenja, je zelo težko, težko pa je tudi pisati, raztegnjeno, kar je manj privlačno, zato upam, da bo vsaj večini moje pisanje razumljivo in jim bo pomagalo pri odločitvah, ko bo tudi naše podjetje sklepalo družbene dogovore in podpisovalo samoupravne sporazume.

Vinko Keržan

Ljubljanska banka predlaga:

OD na hranilne knjižice

Vse poslovne banke posvečajo vedno večjo skrb zbiranju denarnih sredstev in prihrankov prebivalstva, ker imajo ta sredstva vedno pomembnejšo vlogo v gospodarstvu.

Da bi zbrali čimveč teh sredstev, načrtujejo v Ljubljanski banki nove oblike varčevanja. Zato so začeli med delovnimi organizacijami akcijo za izplačilo osebnih dohodkov delavcem na hranilne knjižice. Ta način varčevanja ima več prednosti in prinaša koristni delovnim organizacijam, delavcem in tudi banki.

Številne delovne organizacije, ki so že vključene v to akcijo in njihovi delavci že prejemajo osebne dohodke na hranilne knjižice, se zelo pohvalno izražajo o odločitvi take akcije.

Delovne organizacije imajo posebno korist zaradi poenostavljenega izplačevanja osebnih dohodkov, kadar pa nimajo na svojih žiro računih zadosti sredstev za izplačilo osebnih dohodkov, imajo možnost, da dobijo za različne kredite za izplačilo osebnih dohodkov. Poleg tega delovni organizaciji ni treba dvigati denarja za mesečne prejemke, ga deliti delavcem oziroma neizplačane osebne dohodke deponirati pri SDK in jih zaradi izplačila ponovno dvigati. Odpade tudi riziko v zvezi s takim poslovanjem. Nadalje odpade odpiranje akreditivov za dislocirane obrate, odpade obvezno zavarovanje prenosa gotovine ipd.

Delavcem je pri takem načinu izplačevanja osebnih dohodkov zagotovljeno, da prejemo mesečne prejemke redno ob datumu, ki je za to določen, dvigamo pa jih postopoma ali v celoti pri vseh enotah poslovnih bank in SDK v Jugoslaviji ter pri vseh poštah v Sloveniji.

Nedvignjeni del osebnih dohodkov na hranilni knjižici obrestuje banka po 7,5 % od datuma izplačilnega dne, ne glede na datum formalnega vpisa v hranilno knjižico.

Nalog za vpis lahko predloži delavec sam ali katerakoli druga oseba, ki predloži »nalog« in hranilno knjižico.

Banka upošteva tudi poslovne interese delovnih organizacij in jim daje možnost, da na podlagi povprečnega stanja pri njih zbranih hranilnih vlog dobijo kratkoročne kredite za kritje izplačila osebnih dohodkov. Tako poslovno sodelovanje omogoča banki, da z večjim kreditnim potencialom lahko vpliva na obseg kreditiranja gospodarstva.

Ljubljanska banka, podružnica Ljubljana, je šele začela organizirati hranilno službo v delovnih organizacijah in je samo na območju Ljubljane vključila v ta sistem izplačevanja osebnih dohodkov več kot 20.000 delavcev.

Iz pripovedovanja tistih, ki imajo že vpeljan tak način odvajanja osebnih dohodkov na hranilne knjižice, smo zvedeli, da nekatere delovne organizacije del zaslužka (npr. 500 din) dvignejo v gotovini in izplačajo delavcem na izplačilni dan, da imajo za najnujnejše potrebe, preostali del pa odvedejo na hranilne knjižice pri banki. Tam ima vsak delavec svoj račun (konto), kjer se vodi evidenca o višini vloge in dvigih.

To prakso v naši državi uvajamo šele v zadnjem času, dočim je v zahodnoevropskih deželah že močno udomačena.

Omenjeni predlog Ljubljanske banke dajemo kolektivno v premislek. Verjetno ga bodo v bližnji bodočnosti obravnavali samoupravni organi. Če bi se kolektiv odločil za odvajanje osebnih dohodkov na hranilne knjižice, bi se to lahko izvedlo le v primeru, da se zanj soglasno odločijo vsi člani kolektiva. Predlog je vreden premisleka, saj je resnica, da denar, ki ga nosimo s seboj ali hranimo doma, kar nekam kriči po porabi. Če pa bi bilo treba ponj najprej v banko in šele nato v trgovino, bi najbrž marsikateri nakup dvakrat premislili.

IZ GRADISOVEGA VESTNIKA:

Litija:

Most končan

22. december je za prebivalce Litije in bližnje okolice vsako leto pomemben. Ta dan imajo namreč svoj praznik. Toda letošnji praznik je bil povsem drugačen. Mnogo bolj svečan in pomemben. In zakaj? Za svoj praznik so dobili Litijanci nov most. Most, ki bo rešil marsikatero »hudo uro«, pa tudi nesrečo, ki so bile na starem mostu vse pogostejše. In k temu veselju in slavlju občanov Litije smo prispevali tudi mi oz. TOZD GE Ljubljana, ki je most zgradila.

Dobro leto po našem prvem obisku gradbišča v Litiji, ko je nad Savo nedaleč od starega litijskega mostu stal le oder za benoto stroj, nismo mogli verjeti, da bo čez leto dni tu povsem drugačna podoba. Kljub večkratnim začetnim težavam z naraslo Savo, ko je nekajkrat odneslo oder za benoto stroj, so se naši delavci v Litiji zelo potrudili. Most so končali do roka, le asfaltna dela so se nekoliko zavlekla, to pa zaradi zamude komunalnega podjetja iz Litije, ki je na mostu polagalo vodovod. Toda za sam praznik je bilo vse nared, tako da je bil investitor povsem zadovoljen.

Kot smo že uvedeli o izgradnji mostu omenili, je most v celoti delo našega projektnega biroja z ing. Jeršanom kot projektantom na čelu. Most je dolg 122 m in širok 13 m. Konstrukcija je no. silna prosto ležeča brana,

katero sestavljajo montažni prednapeti nosilci na razstoj 1,75 m ter prečniki v četrčinah razponov.

Prečniki so liti na mostu samem, tako kot del plošče med vzdolžniki. Vzdolžniki so montažni. Višina konstrukcije s ploščo pa je 160 cm, ost ima dve krajini in tri vmesne podpore, med katerimi je razpetina 30,5 m. Pri tem velja omeniti, da segajo nekateri piloti opornikov tudi do globine 19 m. Tu di cestni priključki so že gotovi, tako da se promet odvija povsem drugače kot pred praznikom. Vsekakor je to velika pridobitev za celotno našo skupnost, ne samo za občane Litije.

V podaljškem mostu pa se v elegantnem loku nad železniško progo razprostira litijski nadvoz. Nič manj pomemben kot most, predvsem za občane in industrijo, ki so »onkraj« proge. Vlaki na progi Ljubljana-Zagreb niso tako poredki, pa je potrebno zato dolgotrajno čakanje pred zapornicami. Ker pešci mnogokrat niso hoteli čakati, se je zgodilo na tem prehodu že kar precej nesreč s smrtnim izidom. Tega od letošnje pomladi ne bo več. Takrat bo namreč gotov tudi nadvoz.

Več o izgradnji pa nam je povedal vodja obeh gradbišč Alojz Gregorič in med drugim dejal: »Pri izvajanju del na nadvozu gre že za začetno dvomesečno zamudo, ko ni

bilo gradbenega dovoljenja, niti vseh ostalih soglasij za izgradnjo. Poleg tega pa so k zamudi prispevale še večkratne redukcije toka že v septembru, kar je bilo zopet povezano z dobavo cementa, raznih profilov ipd. Poleg tega nam jo je zagodla še zgodnja zima, tako da ni moglo asfaltirati nadvoza. Gradbena dela so skoraj končana, vendar bo vseeno potrebno počakati spomladansko otoplitev. Za kvalitetno asfaltiranje je potrebno vsaj plus 10°C.

Po svoji konstrukciji je nadvoz podoben mostu s prav tako štirimi polji razpona 30 m. Vsako polje ima 5 nosilcev, torej skupaj 20 vzdolžnih nosilcev. Tudi ti so montažni, le da je bila montaža le-teh mnogo bolj zahtevna kot pri mostu. Omeniti moramo, da je del nadvoza v nagibu 8 %, tako da je bilo potrebno konstrukcijo za montažo dvigovati par za 2,40 m in jo tako uravnovesiti. Praksa je glede na to, da je bil to prvi tak način montaže v nagibu, pokazala, da je bil to verjetno tudi zadnji, saj se ni obnesel. Poleg tega, da je nadvoz nekoliko krajši pa je tudi ožji, saj je njegova širina le 9,40 m.«

Most je končan, nadvoz bo tudi kmalu. Ostane le še zunanja ureditev in še eno prometno vozlišče v Sloveniji bo odstranjeno.

Ob koncu naj omenimo tudi to, da so se svečane predaje mostu udeležili tudi glavni direktor ing. Hugo Keržan, direktor TOZD GE Ljubljana ing. Stefan Mesarič, predsednik občine Litija in drugi visoki gostje.

Trak je, obdan z najmlajšimi občani, prerezal predsednik občinske skupščine tov. Stane Volk.

...in še šopek za vodjo gradbišča ing. Alojza Gregoriča.

Voznja in hoja po novem mostu je prav imenitna.

Hura za novi litijski most!

Stroški in izkoriščanje proizvodnih kapacitet delovne organizacije

(Nadaljevanje s 4. strani)

Stopnja izkoriščanja proizvodnih kapacitet proizvodnja v kg	Variabilni stroški	Fiksni stroški	Stroški po enoti proizvodnje			
			Skupni stroški (2 + 3)	v 000 din		
				variabilni stroški (2 : 1)	fiksni stroški (3 : 1)	skupni stroški (4 : 1)
1	2	3	4	5	6	7
0	0	964.000	964.000	0	0	0
4.850	30.975	964.000	994.957	6.383	198.784	205.167
9.700	61.915	964.000	1.025.915	6.383	99.484	105.867
14.550	92.872	964.000	1.056.872	6.383	66.254	72.637
19.400	123.830	964.000	1.087.830	6.383	49.690	56.073
24.250	154.787	964.000	1.118.787	6.383	39.752	46.135
33.950	216.702	964.000	1.180.702	6.383	28.388	34.228
29.100	185.745	964.000	1.149.745	6.383	33.127	39.510
38.800	247.660	964.000	1.221.660	6.383	24.845	31.228
43.650	278.718	964.000	1.242.718	6.383	22.084	28.467
194.000	1.238.302	964.000	2.202.302	6.383	4.969	11.352
198.850	1.268.861	964.000	2.232.861	6.383	4.847	11.228
203.700	1.300.217	964.000	2.264.217	6.383	4.732	11.115
208.550	1.332.008	964.000	2.296.008	6.387	4.622	11.009
213.600	1.364.804	964.000	2.328.804	6.390	4.513	10.903
218.450	1.398.080	964.000	2.362.080	6.400	4.412	10.812
223.300	1.433.809	964.000	2.379.809	6.421	4.317	10.738
228.150	1.529.389	964.000	2.493.289	6.703	4.228	10.931
233.000	1.657.115	964.000	2.621.115	7.155	4.137	11.292
237.850	1.800.514	964.000	2.764.514	7.612	4.052	11.664
242.600	1.965.060	964.000	2.929.060	8.100	3.973	12.073

Predstavljamo Vam

Milana Škoberneta

V naši tovarni dela kot vodja čistilne skupine za predpredilnico, v podjetju je tri leta, ima trideset let, ženo Eli, ki je tudi naša sodelavka in dveletno Sandro, ter čedno hišo v Vegovi ulici na Graški Dobravi.

Zaradi te hiše in pa zaradi funkcije predsednika Odbora za stanovanjska vprašanja, sem želela izmenjati z njim nekaj mnenj s tega področja.

Ste mesto predsednika tega odbora radi sprejeli?

— Kdo bi ga rad? Na prvi seji smo predlagali drug drugega. Vsakdo je imel kakšen izgovor, jaz nisem imel dovolj tehtnega, pa so me izvolili. Nekdo mora prevzeti.

Ker ste sorazmerno mladi za predsednika tako zahtevne komisije, bi lahko povedali kaj o lastnih stanovanjskih izkušnjah?

— Ko sem bil star tri leta, se je naša družina z Brega preselila v tovarniško stanovanje na Stavbah. Sicer v dvosobno, toda nizko pri tleh, vlažno in le pozno popoldansko sonce je doseglo naša okna. Tukaj sem živel do poroke in še nekaj časa po njej v prehodni sobi, ki nama jo je odstopila mama. Ker nas je bilo vseh skupaj šest in pravzaprav tri družine, sva z ženo zaprosila in dobila enosobno tovarniško stanovanje.

Je potem odločitev za gradnjo padla čez noč?

— Pravzaprav čez popoldne. Z mamom smo šli skupaj na sprehod in si ogledovali hiše na robu Graške Dobrave. Z Eli sva ji pravila kako nameravava spraviti skupaj denar za avto. Mama pa, ki zna vsak dinar obrniti dvakrat, je nagovarjala za hišo. Vpliv in pa vtis po ogledu teh hiš je tudi naju čisto prevzel. Tuhtali in razglabljali smo vse popoldne, naslednji dan pa je Eli že oddala prošnjo za posojilo, ker je bil razpis ravno objavljen. Odobreno posojilo in sto tisoč S. din gotovine pa je bilo vse s čemer sva začela.

Začele pa so se tudi težave in skrbi z zdravjem. Pot do prvega otroka je bila precej zapletena, saj je bila žena skoraj dve leti po bolnicah in doma, kar je pomenilo tudi manj denarja, predvsem pa je manjkalo človeka, s katerim bi se lahko posvetoval. Odkrito pa rad priznava, da je bilo kljub temu žena duhovni vodja družine in gospdar z denarjem.

— Tovarniško posojilo sva dobila v treh obrokih, poleg tega pa jemala sama in še sorodniki za naju vse vrste posojil, kar jih je bilo mogoče dobiti.

Bi vama teh osem milijonov, če bi jih dobila skupaj, več teknilo?

— Seveda, hitreje bi lahko gradila. Po drugi strani pa tudi ne. Več denarja na začetku, človeka, ki ni vaje gradnje, lahko zavede, da začne prerazkošno. Tako pa sva delala najinim dohodkom primerno.

Kdo od mladih si danes ne želi avtomobila, izletov, dopusta na morju, novih oblek in podobnega. Te želje sta za nekaj let skrila. Je bilo težje

v teh letih to odrekanje ali fizično delo?

— Najtežje so bile skrbi kako priti do denarja, materiala, delavcev in podobno. In tudi rada bi uživala, kot vsi mladi ljudje. Sicer pa so bili za naju poletni popoldnevi ob Savi prav tako prijetni kot za marsikoga dopust na morju. Važno je razumevanje.

Ste sedaj že listali prošnje za kredite in stanovanja?

— Se ne, sem pa prebiral pravilnik. Predvsem pri kreditih bi bilo treba marsikaj spremeniti — če bi bil denar.

In, ker ga ni toliko, kolikor je želja?

— Bomo morali deliti po obstoječem pravilniku. Najprej bi bilo treba dokončno odpraviti s krediti tiste, ki so v zaključni fazi gradnje in še čakajo na preostanek kredita. Za v bodoče pa kredite manj drobiti in, če bi bil denar, tudi povečati.

Delitev kreditov in stanovanj je pred vrati. Kakšne prošnje za stanovanja pa bi na splošno ocenili kot najbolj potrebne?

— Družine z otroci, samohranilke, za mlade pa

bo probleme menda reševal tudi solidarnostni sklad. Sicer pa se bo celotni odbor s problemi šele seznanil, zdaj je težko kaj reči, razen tega, da bomo pošteno delali.

Se česa bojite?

— Zamere ljudi. Čeprav odbor pravično dela, si vsak prosilec to razlaga po svoje.

Pričakujemo, da bodo lastne izkušnje, dobre namere in sodelovanje vseh članov odbora jamstvo za uspešno in pravično delo novega odbora za stanovanjska vprašanja.

M. Kralj

Poročilo Komisije za delovna razmerja za leto 1973

Komisija za delovna razmerja je v I. polletju 1973 imela 14 sej, v II. polletju 1973 pa 18 sej. Novoizvoljeni Odbor za medsebojna razmerja pa je v II. polletju 1973 imel 2 seji. Skupno je bilo 34 sej.

Na teh sejah so bile obravnavane naslednje zadeve:

- sprejem novih delavcev na delo za določen in nedoločen čas
- prenehanje dela zaradi odpovedi delavcev
- prošnje za premestitve
- podaljšanje pogodbenih razmerij za določen čas
- prenehanje dela zaradi neupravičenih izostankov, oz. samovoljnih zapustitev

	moških	žensk	skupaj
Stanje delovne sile 31. 12. 1972	313	762	1075
Sprejetih v letu 1973	45	60	105
— od tega I. poll. 59			
II. poll. 46			
Prenehalo z delom v letu 1973	27	59	86
— od tega I. poll. 24			
II. poll. 62			

Stanje delovne sile 31. 12. 1973	331	763	1094
----------------------------------	-----	-----	------

Od tega zaposlenih v Obratu družbene prehrane 20

NOVO SPREJETI DELAVCI SO BILI RAZPOREJENI V NASLEDNJE SEKTORJE ODNOSNO V ODDELKE:

	I. poll.	II. poll.	Skupaj
čistilnica	2	2	4
predpredilnica in mikalnica	13	5	18
predilnica	16	23	39 (od tega 3 za dol. čas)
sukalnica	3		3
stročarna		2	2 (od tega 1 za dol. čas)
vlagalnica	1		1
mehanična delavnica	1	1	2
mizarska delavnica	1		1
remont	5	1	6 (od tega 1 za dol. čas)
čistilna kolona	5	5	10
zunanji transport		2	2
pomožno osebje	4		4
menza	5		5 (od tega 2 za dol. čas)
elektrodelavnica	2		2
knjig. Obrata družb. preh.		1	1
finančni sektor		1	1
splošni sektor		1	1
pripravnika v fin. sekt.		2	2
počitniški dom	1		1 (za dol. čas)
Skupaj	59	46	105

(Nadaljevanje na 9. strani)

Obisk v centru za zdravljenje alkoholizma v Škofljici

Center za zdravljenje alkoholizma v Škofljici je del Klinične bolnice za psihiatrijo Ljubljana, ki se ukvarja z zdravljenjem in prevzgojo alkoholikov.

Ta center je organiziral sedaj novo obliko sodelovanja z delovnimi organizacijami, ki imajo v centru na zdravljenju svoje člane. Ta oblika sodelovanja je v tem, da iz podjetij prihajajo predstavniki v center na predavanja o alkoholizmu, njegovih posledicah na delovnem mestu, zdravljenju in prevzgoji alkoholikov, vlogi družine, delovne organizacije in družbe pri rehabilitaciji alkoholika. Po takem predavanju sledi še delo v skupinah, in sicer obravnavanje posameznih primerov z medicinsko sestro, ki tudi sicer dela v skupini.

Center ima 80 postelj in pacienti so razdeljeni v 6 skupin (5 moških in 1 ženska skupina).

V tem centru delajo 3 stalni zdravniki, 1 specialist, 7 medicinskih sester, profesor za glasbo in laični terapevt.

Dne 19. 12. 1973 sem bila na talkem predavanju, in dr. Janez Rugelj, predstojnik tega centra, nam je med drugim povedal naslednje:

ALKOHOLNI BOLNIK

je povsem drugačen bolnik od drugih. Ne priznava, da je alkoholik in se noče zdravi.

Vsaakega, ki mu svetuje zdravljenje, ima za svojega sovražnika. Krši disciplino v podjetju, ne drži se obljub, ki jih je dal. Alkoholik mora piti in ne more več živeti, delati in misliti brez alkohola. Po navadi pride do socialnega delavca ali drugega delavca v podjetju, ki se ukvarja s temi problemi šele takrat, ko pride v tako stisko, da se iz nje ne more več izvleči — izgubi prijatelje, žena zahteva razvezo, v službi se naveličajo njegovih manipulacij in pride pred izbiro ali zdravljenje ali disciplinska ukrepi.

Pri dolgotrajnem zastrupljanju z alkoholom pride do takšnih okvar, da mu lahko grozi že smrt. Pa spet večkrat pretenta ženo ali delovno organizacijo, da se bo zdravil, vendar zato, da se mu zdravstveno stanje nekoliko popravi, da bo spet lahko pil. Ko pride v center, se običajno še ni resnično pripravljen zdraviti.

Pri alkoholiku se vsi življenjski interesi zreducirajo samo na alkohol, ko se zjutraj zbudi, je prva njegova misel alkohol, tako tudi zvečer, preden zaspi. Postopoma pride do take odvisnosti, ko mora piti in samo še za silo izpolnjuje svoje dolžnosti.

jih mora uživati, so samo zastrašujoče sredstvo, da si ne upa piti. Tablete Tetidisa, ki jih običajno prejemajo alkoholiki, samo povzročajo reakcijo. Različne tablete za pomiritev dajejo alkoholikom v prvih dneh, ko imajo hude težave zaradi odtegnitve od pitja alkoholnih pijač. Te tablete pa se jim dalj časa ne sme dajati, ker se lahko navadijo na ta drug opoj.

Ponavadi, ko pride alkoholik v center, smatra to kot napad na njegovo osebnost. Treba je pričeti zdraviti njega, njegovo družino in delovno okolico.

V družini alkoholika mora po silah razmer prevzeti vso skrb za družino žena. Vse gorje, skrb in delo, padejo na njene rame. Otroci postanejo tisti, ki pomagajo krotiti očeta.

Delovna skupina se nahaja pri alkoholiku pred neprestanimi presenečenji. Alkoholik običajno žamka, slabo dela, povzroča škarto, se prepira itd. Delovna skupina ga zaradi njegovih odnosov več ne prenaša. Zaradi vsega tega je seveda tudi skupina prizadeta.

Pri zdravljenju alkoholika gre izključno za prevzgojo.

FAZE ZDRAVLJENJA

Alkoholik se mora najprej strezniti. V center pridejo namreč včasih alkoholiki, ki več let tudi minute niso bili trezni. Nato mora alkoholik spoznati realiteto o svojem obnašanju, o reagiranju delovne skupine in njegove družine. Ko se dokoplje do resnice o sebi in ko se odloči za drugačno življenje, ga je šele možno malo bolj aktivirati. Alkoholik se namreč strašansko upira resnici. On namreč zanika, da je pil in zanika tudi to, da ga družina in delovna okolica ne marata, zmanjšuje vsak problem, kot opravičilo, da pije, navede razne vzroke (nerazumevanje žene, nerazumevanje šefa, nima stanovanja itd.). Alkoholik smatra kot univerzalno zdravilo za vse. Z zdravljenjem se morajo pri alkoholiku zrušiti vsi ti obrambni mehanizmi. Počasi prihaja do faze, ko se na ruševinah preteklosti odloči za drugačno življenje. In kako naj človek v takšni situaciji reši problem, ko je bil že vsepoveden onemogočen? Običajno v tej fazi alkoholik nima več žene, nima službe, denarja itd. Prijatelj nima druge kot v gostilni. V centru, kjer se zdravi, dobi prijatelje. Ko se njegovo obnašanje postopoma spremeni, se začne odzivati tudi družina in delovni tovariši. Ti niso do njega več tako odklonilni, kot so bili prej. Pri zdravljenju je potrebno tudi delo s svojci. Svojci morajo v centru preživeti vsako soboto, poslušajo 15 predavanj in sodelujejo v skupinah, kjer se pogovarjajo o svojih problemih. Alkoholik mora javno pred

vsemi v skupini iskreno obračunati sam s seboj, opraviti mora tudi neke vrste izpitov iz področja alkoholizma. Svojci morajo v centru preživeti tudi 1 teden svoje ga dopusta.

Delo v delovni organizaciji. Delovne organizacije se do alkoholikov obnašajo kot do objektov v meznem odnosu. Večkrat v delovni organizaciji vedo, da nekdo pije, pa to dopuščajo. Alkoholik, dokler dela, še »zadovoljuje« tevam kapitalističnega meznega odnosa. Ko pa ne more več zadostiti tem zahtevam, začne v delovni organizaciji izvajati represalije oz. pride do odpustov. Če je alkoholik bil dober delavec in se zanj težko dobi nadomestilo, se delovna organizacija opredeli za zdravljenje. Če ni bil dober delavec, pa ga raje odpustijo ali pa formalno uredijo tako, da alkoholik sam zapusti delo. Alkoholiki so v delovnih organizacijah glede koriščenja letnih dopustov v privilegiranem položaju. Delovne organizacije dopuščajo, da koristijo dopust po dnevih. Zdravniki odobravajo stalež, alkoholik pa pije in propada.

Po zdravljenju alkoholika je tega nujno ponovno zaposliti. Neodpustljiva krivica in strokovna napaka je, če takega človeka ne zaposlimo. Če je delovna organizacija alkoholika odpustila, je lahko tudi prav ravnala, vendar pa, če je delavca imela 10 let, ko je pil, ga je tudi dolžna sprejeti na delo ozdravljenega.

V centru so uvedli sedaj še novo obliko sodelovanja z delovno organizacijo, in sicer takrat, ko se alkoholik iz centra vrne domov, prihaja npr. 3. ali 4-krat v center, ostale »proste« dneve pa mora delati v delovni organizaciji, čeprav je v bolnišnem staležu. Ko prične zdravljen alkoholik z delom, mora z delom dokazati, da se je spremenil. Če v redu dela, spozna, da v delovni organizaciji nimajo ničesar proti njemu. Ko ozdravljenega alkoholika iz centra odpuste, v centru ne vedo, kako se sedaj obnaša. To vesta njegova družina in delovna organizacija. Negativna opažanja je treba centru javljati, ker je sicer možnost, da prične spet piti.

Številni obiski predstavnikov delovnih organizacij v centru kaže na to, da so delovne organizacije zainteresirane, da bi pomagale svojim ljudem, ki so bili pred nekaj meseci že »odpisani«.

TEŽAVE CENTRA

V centru nimajo osnovnih pogojev za delo. Vse delo v skupinah poteka po spalnicah, ker ni na razpolago primernih prostorov. Vsi pozivi, da bi jim kdo pomagal, niso uspešni.

Dr. Rugelj nam je povedal, da se v Jugoslaviji letno nabere samo davkov na alkohol 13 milijard dinarjev. Če bi ta denar, ki ga »ustvarja« alkoholiki, dobile ustanove, ki se ukvarjajo z zdravljenjem, bi jim denarja ne zmanjkovalo, nasprotno, še

za razne druge družbene potrebe bi ga ostalo. V centru bi rabili tudi družbeno-političnega delavca, saj so iz dosedanje prakse ugotovili, da prihajajo na zdravljenje ljudje, ki morda zadnjih 10 let sploh niso brali časopisov. Četudi se pozdravijo, so nesposobni, da bi postali socialistični upravljalci. S tem delom se morajo sedaj ukvarjati zdravniki.

KLUBI ZDRAVLJENIH ALKOHOLIKOV

Alkoholiki se v centru začnejo zdraviti, nadaljnje zdravljenje pa poteka v klubih, kjer sodelujejo socialni delavci, zdravniki, medicinske sestre, terapevti.

V Sloveniji je od junija 1971 do danes bilo ustanovljenih 90 klubov in skupin, v katerih dela okoli 2500 urejenih in treznih bivših alkoholikov. Izkušnje kažejo, da bodo ti bivši alkoholiki moralj klube obiskovati verjetno 5 let. Več kot 80 % bivših alkoholikov abstiniira. Klube obiskujejo tudi svojci. Poudariti pa je treba, da zdravljen alkoholik nikoli več ne more postati zmeren pivec, pač pa mora popolnoma abstiniirati do konca življenja.

UDELEŽBA NA PREDAVANJU S STRANI DELOVNIH ORGANIZACIJ

Zanimivo je bilo tudi zvedeti, kdo vse zastopa delovne organizacije na tem predavanju. Iz različnih podjetij iz vse Slovenije so bili: 14 raznih vodij, obratovodij, delovodij, šefov vzdrževanja itd., 3 socialni delavci, 1 računovodja, 1 zobozdravnik, 8 kadrovnikov, šefov kadrovskih služb oz. delavcev iz kadrovskih služb, 3 varnostni tehniki oz. inž. varnosti, 1 direktor podjetja in 1 delavec-sodelavec alkoholika, ki se zdravi v centru.

Zanimivo je, da se v centru zdravijo tudi ljudje izven naše republike, tako iz Zagreba, Beograda, pa tudi vojaki iz armade so tu na zdravljenju.

Na zaključku naj omenim še to, da smo vsi prisotni ugotovili, da so taka predavanja potrebna za predstavnike delovnih organizacij, kjer je problem alkoholizma še premalo znan in zato tudi marsikje ni razumevanja do reševanja le-tega. Mislim, da bi bilo prav, da bi se teh predavanj udeležili v bodoče tudi drugi predstavniki naše delovne organizacije, saj center predlaga, da pridejo na predavanja obratovodje, mojstri oz. nadrejeni tistih, ki se zdravijo. Tako bo v bodoče tudi lažje vključevati v delo zdravljene alkoholike in tudi vedeti, kako z njimi delati.

Ta članek naj ne bo namenjen samo tistim, ki jim je pitje alkohola že postal problem, ampak tudi tistim, ki danes od alkohola še niso zasvojeni, so pa na poti, da postanejo od njega odvisni. Kaj hitro lahko pride človek do te točke, pot nazaj do polne abstinence pa je dolga in naporna.

Lea Rappl

Poročilo komisije za delovna razmerja – 1973

VZROKI PRENEHANJA DELA

	I. poll.	II. poll.	Skupaj
upokojeni	7	14	21
invalidsko upokojen	1		1
odpovedi delavcev	5	27	32
samovoljno (neupravičeni izostanki)	6	7	13
izključitev zaradi samovoljnih prenehanj		4	4
po pogodbi za dol. čas	1	8	9
v JLA	2	1	3
v poskusnem roku	2	1	3
Skupaj	24	62	86

Z DELOM SO PRENEHALI DELAVCI IZ NASLEDNJIH ODELKOV

	I. poll.	II. poll.	Skupaj
čistilnica		1	1
predpredilnica	5	9	14
predilnica	4	20	24
sukalnica	9	9	18
stročnarna		4	4
mehanična delavnica	1	1	2
mizarska delavnica	1		1
elektrodelavnica		1	1
remont		2	2
čistilna kolona	1	5	6
pomožno osebje	1		1
židarska skupina		1	1
zunanji transport		2	2
obrat družbene prehrane		4	4
splošni sektor	1		1
finančni sektor		1	1
počitniški dom		1	1
predilski tehnik	1	1	2
Skupaj	24	62	86

L. R.

Zato, da bi si lahko že vnaprej nabrusili pete in si pripravili svečano obleko, vam zaupamo, da bo letošnji

Tradicionalni ples predilcev

v soboto, 16. februarja 1974, v dvorani na Stavbah. Prireditveni odbor se že trudi za to, da nam bo igral dober ansambel in da se bomo v predpustnem času povesečili ob dobri hrani in pijači in ohranili tradicijo dobre zabave na litjskem plesu predilcev.

Vsi, ki radi plešete in se radi zabavate — vljudno vabljeni!

Pripravljalni odbor

Kadrovske vesti

PRISLI V MESECU DECEMBRU 1973

4. 12. 1973	Mrzel Martin	Polšnik 3
14. 12. 1973	Privšek Milena	Grbinska c. 1
19. 12. 1973	Skender Marija	Ponoviška 9

ODSLI V MESECU DECEMBRU 1973

3. 12. 1973	Kraševac Angela	Zapodje 7
8. 12. 1973	Kosmač Radoslav	Mošenik 9
12. 12. 1973	Zore Marija	C. Zas. bat.
22. 12. 1973	Kuder Jože	Podšentjur 4a
31. 12. 1973	Zidar Kristina	Vače 17
31. 12. 1973	Klančar Kristina	Smartno 12
31. 12. 1973	Korošec Beti	C. Zasa. bat. 5
31. 12. 1973	Pivec Anton	Vrata 2
31. 12. 1973	Cirar Stefka	Rozmanov trg 3
31. 12. 1973	Farkaš Nevenka	Vernek 2
31. 12. 1973	Nejedly Zlatka	C. Zas. bat. 30

Humor

Mojca, kaj pa boš delala, ko boš tako velika kot je sedaj tvoja mamica? »Shušjevalno kuro!«

— Sin, mar si ponorel, da se hočeš poročiti s to žensko? Ona ima vendar že dva otroka!

— Pa ne z menoj, oče.

Mličnik ustavi voznika avtomobila, ki vozi precej po levi strani ceste.

— Ste pili?

— Bil je samo en »Graničar«.

Ko je balon po pihanju precej pozelenel, mličnik ugotavlja:

— »Ne samo Graničar, bila je cela karavla!«

Prijatelj prijatelju: Ti pišeš iz obupa?

— Ne, iz kozarca!

Zdravniški izvid po opravljeni kontroli vinjenega voznika se je glasil: »V alkoholu je bilo najti tudi nekoliko krvi.«

REBUS

Mnogi so pripeljali s seboj na otvoritev sukalnice tudi svoje otroke. »Poglejte, kako lepo tovarno smo si zgradili«, so jim rekli. Mislili pa: »Nekoč bo vaša!«

Litijska godba na pihala je prispevala k svečanemu vzdušju.

Fotokronika

Dedek Mraz tudi letos ni pozabil naših malčkov. Obdaril je 915 otrok, ni pa tudi pozabil poslati računa: 72.000 din. Hvala, Dedek Mraz!

Malčki so se oddolžili s prijetnim nastopom.